

Bakgrund

Förskolan ska enligt diskrimineringslagen (2008:567) ha en likabehandlingsplan och enligt skollagen (1985:100) en plan mot kränkande behandling. De två planerna kan sammanföras till en.

Planen ska upprättas årligen och vara ett verktyg för att systematiskt planera, dokumentera och utvärdera likabehandlingsarbetet.

Syfte

Likabehandlingsarbete handlar om att skapa en förskola fri från diskriminering, trakasserier och kränkande behandling. En trygg vardag är en förutsättning för att barnen ska kunna delta i verksamheten på lika villkor.

Likabehandlingsarbetet ska genomsyra hela verksamheten och avspeglas i de vardagliga rutinerna, planerade aktiviteter och personalens förhållningssätt i enlighet med förskolans värdegrund (Lpfö 98/10)

Likabehandlingsarbetet syftar till att främja barns lika rättigheter oavsett kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning eller funktionshinder och att förebygga och förhindra trakasserier och annan kränkande behandling.

Lika behandlingsplanen ska fungera som ett stöd för förskolepersonalen i deras arbete.

Likabehandlingsplan

Plan mot diskriminering och kränkande behandling

Vision och policy	3
Juridiska begrepp	3
Diskriminering	3
Kränkande behandling	3
Trakasserier	3
Annan kränkande behandling	3
Sju diskrimineringsgrunder	4
Kön	4
Könsöverskridande identitet eller uttryck	4
Etnisk tillhörighet	4
Religion/trosuppfattning	4
Sexuell läggning	4
Funktionshinder	4
Ålder	5
Så här utreder vi kränkande behandling	5
Befogade tillsägelser	5
Främjande arbete	
Konkreta exempel på främjande insatser	5
Kön	5
Könsöverskridande identitet eller uttryck, Sexuell läggning	5
Religion/trosuppfattning, Etnisk tillhörighet	6
Funktionshinder	6
Ålder	6
Förebyggande arbete	6
Åtgärdande arbete	6
Uppföljning, utvärdering och revidering	6
Kompetensutveckling/fortbildning/främjande insatser	7
Litteraturhänvisning	7
Bilaga 1	Främjande arbete och Kartläggning – Förskolan Skatan 2016
Bilaga 2	Incidentrapport - mall
Bilaga 3	Samtal med föräldrar - mall

Likabehandlingsplan

Plan mot diskriminering och kränkande behandling

Vision och policy

Stadions förskoleenhet har ett klimat som präglas av värme, professionalism och framtidstro. I förskoleenheten förekommer ingen kränkande behandling. Detta gäller för barn, personal, föräldrar, samt andra som kommer i kontakt med verksamheten.

Förskolan ska arbeta utifrån en helhetssyn, ett grupperspektiv och ett individperspektiv.

Det är viktigt att vara medveten om skyldigheter och rättigheter, vara närvarande i vardagen och vara aktiva och delaktiga i konfliktlösning. Den som ser eller hör kränkande handlingar eller pågående trakasserier måste agera. Allt detta ingår i ett demokratiskt syn-, förhållnings-, och arbetssätt utifrån Läroplan för förskolan (Lpfö -98).

Stadions förskolors ledning arbetar aktivt för att motverka diskriminering och annan kränkande behandling. Vi tar ett tydligt avstånd från alla tendenser till trakasserier och annan kränkande behandling. Ledningen gör sig uppmärksam redan vid misstanke om kränkande behandling, dels mot någon i personalgruppen och mot något barn, genom att ha en ständig och fortlöpande dialog med personalen och barnen.

Juridiska begrepp

Diskriminering i förskolan innebär att ett barn missgynnas av skäl som har samband med någon av diskrimineringsgrunderna kön, könsidentitet eller könsuttryck, etnisk tillhörighet, religion eller trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder.

Diskriminering kan vara antingen direkt eller indirekt. Exempel på **direkt diskriminering** kan vara när en pojke går före en flicka i antagningskön med motivering att det redan går så många flickor på förskolan.

Exempel på **indirekt diskriminering** är när förskolan serverar samma mat till alla barn, även om de på grund av sin religion behöver äta annan mat.

Trakasserier och kränkande behandling – gemensamt för trakasserier och kränkande behandling är att det handlar om ett uppträdande som kränker barns värdighet. Trakasserier och kränkningar kan vara fysiska, verbala, psykosociala eller texter och bilder. Lagen delar in kränkande behandling i **trakasserier** och **kränkande handling**.

Trakasserier - är en behandling som kränker ett barns värdighet och som har koppling till någon av de sju diskrimineringsgrunderna.

Trakasserier kan vara av sexuell art. De kallas då sexuella trakasserier. Det kan handla om ovälkomna beröringar, tafsningar, skämt eller bilder som är sexuellt anspelande. Vuxna måste vara uppmärksamma och agera i situationer där barns lek inte präglas av frivillighet, ömsesidig nyfikenhet och intresse.

Kränkande behandling – är uppträdande som kränker ett barns värdighet, men som inte har samband med någon diskrimineringsgrund. Det kan till exempel handla om att retas, frysa ut någon eller förstöra en kamrats leksak. Anställda kan kränka barn genom en hårdhänt handling eller hård tillsägelse.

Sju diskrimineringsgrunder

Ett barn kan känna sig missgynnad eller kränkt av många skäl. För att det ska kallas diskriminering måste det finnas ett samband med någon av diskrimineringsgrunderna.

Kön – diskrimineringsgrunden kön avser att någon är pojke eller flicka, man eller kvinna. Även transsexuella personer, alltså personer som har ändrat eller kommer att ändra sin juridiska könstillhörighet, skyddas utifrån diskrimineringsgrunden kön.

Sexuella trakasserier – kränker ett barns värdighet utifrån kön.

Exempel: Kalle blir retad på gården för att han har klänning på sig. Personalen hör men hjälper inte Kalle.

Könsöverskridande identitet eller könsuttryck – med könsidentitet eller könsuttryck menas en persons identitet eller uttryck i form av kläder, kroppsspråk, beteende eller annat liknande förhållande med avseende på kön.

Exempel: Lisa blir retad för att hennes mamma har killkläder på sig. Personalen agerar inte trots att de hör kränkningen.

Etnisk tillhörighet – Med etnisk tillhörighet menas nationellt eller etniskt ursprung, hudfärg eller annat liknande förhållande. Alla människor har en etnisk tillhörighet – eller flera etniska tillhörigheter. Var och en har rätt att definiera sin egen etniska tillhörighet utifrån sin personliga bakgrund. Förskolan har ett ansvar att arbeta mot rasism och främlingsfientlighet.

Exempel: En av förskollärarna uttalar sig negativt om polacker inför barnen. I barngruppen finns det ett polskt barn som tar illa vid sig (trakasseri). Annan personal är närvarande men säger ingenting.

Religion/trosuppfattning – Alla har rätt till sin religion och/eller trosuppfattning. Förskolan är skyldig att se till barnets bästa och alla barn har rätt till kunskap och lärande, tankefrihet och religionsfrihet. Föräldrar har också rätt att uppfostra sina barn i enlighet med sin tro. Det gäller för förskolan att respektera alla dessa rättigheter.

Exempel: Peter säger till Maja "Min mormor är hos Gud i himlen.". Peter säger: "Äh, vad dum du är, hon ligger ju i marken.". Ingen personal agerar.

Sexuell läggning – Med sexuell läggning menas homosexualitet, bisexualitet och heterosexuellitet.

Exempel: Johanna är ny på förskolan och ska fylla i sitt familjeträd. Hon får en förtryckt mall där mammans och pappans namn ska fyllas i. Hon vill ha ett nytt papper med mamma och pappa, men får till svar att hon kan stryka över pappa och skriva dit "den andra tantens" namn. (diskriminering). Annan personal hör men gör ingenting.

Funktionsnedsättning – Funktionsnedsättning beskriver en varaktig nedsättning av fysisk, psykisk eller intellektuell funktionsförmåga som till följd av en skada eller sjukdom fanns vid födseln, har uppstått därefter eller kan förväntas uppstå. Funktionsnedsättning beskriver inte ett statiskt tillstånd eller hur en person är. Funktionsförmågan varierar beroende på situationen och miljön.

Exempel: David har muskeldystrofi som gör att han går klumpigt och ostadigt och har lätt för att falla. Några av barnen brukar reta David och kallar honom "Snubbelfot". Personal har hört att han blir retad men har inte vidtagit några åtgärder."

Ålder – Ingen ska på osakliga grunder bli diskriminerad på grund av sin ålder.

Exempel: Simons pappa är pensionär, ett barn säger till Simon att hans pappa ser ut som en farfar varpå Simon blir ledsen. Personalen lyfter inte frågan.

Så här utreder vi kränkande behandling

1. Personal inom enheten/förskolan/avdelningen som ser eller får kännedom om att något barn är/har blivit kränkt har en skyldighet att genast agera och dokumentera.
2. Om ett barn upplever sig kränkt av barn, personal eller anhörig dokumenteras händelsen av personalen enligt incidentrapporten – bilaga 1.
3. Föräldrar kan anmäla barnets upplevelse av kränkande behandling till personalen. En incidentrapport (bilaga 1) görs av personal tillsammans med föräldrar.
4. Om personal upplever sig kränkt av barn, barns anhörig eller annan personal dokumenteras händelsen enligt incidentrapporten.
5. Om händelser behöver utredas vidare ska det ske i samråd med ledningen.
6. I varje enskilt fall görs en bedömning av hur allvarlig kränkningen är och om anmälan till socialtjänsten skall göras. Ansvarig för utredning och bedömning är förskolechef.

Befogade tillsägelser

Förbudet att utsätta barn för kränkande behandling gäller naturligtvis inte tillrättavisningar som är befogade för att upprätthålla ordning och god miljö, även om barn kan uppleva tillrättavisningar som kränkande.

Främjande arbete

Syftar till att förstärka respekten för allas lika värde

- Omfattar alla diskrimineringsgrunderna,
- Riktas mot alla och bedrivs utan förekommen anledning, samt,
- Är en naturlig del av vardagen

Exempel: Att dagligen ge pojkar och flickor lika stort inflytande och utrymme i verksamheten.

Att i förskolan använda böcker som belyser olika typer av familjebildningar eller olika minoriteter.

Konkreta exempel på främjande insatser utifrån diskrimineringsgrunderna

Kön – Flickor och pojkar ska ha lika stort inflytande över och utrymme i verksamheten. På samlingar kan man till exempel genomföra talrundor, något som gynnar såväl tystlåtna flickor som tystlåtna pojkar.

Könsöverskridande identitet eller könsuttryck - Det handlar bland annat om att synliggöra och bejaka mångfalden och variationen bland pojkar och bland flickor. Att synliggöra och bejaka olika familjekonstellationer är en förutsättning för varje barns rätt att känna stolthet över sin familj – och tillit i den vardagsmiljö på förskolan som är deras. En

konkret främjande insats är att se till att förskolan har barnböcker som synliggör olika typer av familjer.

Religion/trosuppfattning, Etnisk tillhörighet - Förskolan bör systematiskt arbeta för att barnen utvecklar sin förmåga att leva sig in i och respektera andras kulturer och värderingar. Till exempel kan man i grupp jämföra likheter och olikheter i det man gör, i språk, utseenden, traditioner, seder och vanor.

Funktionshinder – En främjande åtgärd kan vara att öka förskollärarnas kunskaper om hur det är att leva med funktionshinder, till exempel genom samarbete med olika handikappsorganisationer och landstingens barnhabilitering.

Ålder – Respekt för alla medmänniskor är grund för det förhållningssätt som alla i enheten ska ha.

Förebyggande åtgärder

- Syftar till att avvärja risker för diskriminering, trakasserier eller kränkande behandling
- Omfattar endast områden som i en kartläggning av verksamheten identifierats som riskfaktorer

Exempel: Att ha uppsikt över platser som barnen upplever som otrygga

Åtgärdande arbete

- Kräver goda rutiner för att upptäcka, utreda och åtgärda diskriminering, trakasserier eller kränkande behandling
- Ska påbörjas genast när det kommit signaler om att ett barn känner sig diskriminerad, trakasserad eller kränkt
- Innebär att verksamheten måste vidta åtgärder som dokumenteras och utvärderas för att förhindra att kränkningarna upprepas

Exempel: Utifrån den aktuella situationen föra samtal på individ- och gruppnivå.

Uppföljning, utvärdering och revidering

- Följa upp tidsbestämda åtgärder **kontinuerligt** på avdelningsmöten och vid behov sätta upp nya tidsbestämda mål
- Under maj månads avdelningsmöte påbörjas utvärdering och revidering av Likabehandlingsarbetet för att avslutas under utvärderingen av hela verksamheten i början av juni
- Nuläget analyseras kontinuerligt
- Nya mål och åtgärder för det fortsatta arbetet sätts upp

Kompetensutveckling/fortbildning/främjande insatser 2016

På enhetens gemensamma planeringsdag 15 januari deltog all personal i en föreläsning om **Likabehandling och normkritik** med innehållet *Hur kan vi råka skapa ojämlikhet i förskolan och hur kan vi gemensamt och systematiskt arbeta för likabehandling? En föreläsning om perspektiv, forskning och direktiv fylld med konkreta exempel och möjlighet till reflektion.*

Inom enheten finns en grupp pedagoger som under våren kommer att presentera konkreta exempel på lekar och aktiviteter som kan användas i det främjande arbetet under olika perioder under verksamhetsåret.

Under året kommer vi på varje förskola att introducera bokpaket med böcker som speglar samtidens mångfald i sätt att vara och sätt att leva så att alla barn kan känna igen sig.

Litteraturhänvisning:

Lika rättigheter i förskolan- diskrimineringsmannen 2015

(Finns på stadion gemensam/Likabehandling)

Barn tillägnar sig etiska värden och normer främst genom konkreta upplevelser. Vuxnas förhållningssätt påverkar barns förståelse och respekt för de rättigheter och skyldigheter som gäller i ett demokratiskt samhälle och därför är vuxna viktiga som förebilder.

Lpfö 98/10 sid. 4

Avdelning Liten, januari 2016

Främjande arbete

Vi sitter i små grupper och pratar om hur man ska vara som kompis och att man inte får vara elak som kompis utan hellre vara en snäll kompis och att man kan ge kramar i stället för knuffar.

Vi ska också ta fram böcker och flanosagor om hur man ska vara mot varandra och har samtal om innehållet i böckerna med barnen.

Att alla barnen ska få komma till tals olika situationer. Vi vill lyfta fram de tysta och de lite blygare barnen.

Dela in i mindre grupper under hela dagen, det leder till ett annat lugn än den stora gruppen.

Att personalen tar del av ska ta del av handledningsmaterial som ska utveckla vårt likabehandlingsarbete

Ha olika samarbetsövningar och lekar med barnen.

Kartläggning

Beskrivning av platser/lokaler och risker

1. I rutschkana märker vi att störst går först. De större barnen tar över och trängs och puttar bort de mindre barnen som försöker klättra upp. Vi vill observera att ingen ramlar ner och gör illa sig eftersom rutschkanan är hög.

2. I tvättrummet kan de bli kaos. Barnen bara "ska" fram och tvätta sig och knuffar undan de mindre. Vi anser att det finns en fara med det. Barnen kan ramla in i tvättstället och slå sig.

Förebyggande åtgärder

1. Åtgärderna kommer att bli att personalen i rummet finns vid kanan och styr upp ett led där en och en får åka. På så sätt slipper vi knuffar och trängsel när barnen ska klättra upp.

2. I tvättrummet tar vi in i stället bara tre barn i stället för fem. Då kan två barn tvätta sig medan var sitt tvättställ och den tredje kan få en ny blöja. På så sätt ska vi försöka skapa en lugnare stund vid tvättning.

Uppföljning

1. Uppföljning kommer att ske efter ca tre veckor där vi kommer att se om någon förändring har blivit av. Det kanske inte blir lika kul om en vecka att åka kana. För tillfället är det våra nya barn som vill åka. Då vill våra gamla barn också visa hur man ska åka och tillslut har det blivit i princip alla barn.

2. Vi kommer att följa upp detta redan efter ca tre veckor för att se om vi har fått en lugnare och trivsammare tvättsituation än vi hade tidigare och om vår nya rutin fungerar.

När följer ni upp?

1. Vi kommer också att följa upp på våra avdelningsmöten och reflektionsmöten.
2. Fortsätter med att prata på avdelningsmöten och reflektionsmöten där vi är alla pedagoger.

Vem ansvarar för uppföljningen?

1. Avdelningsansvariga tar med sig anteckningar till nästa möte som hela arbetslaget har tillsammans.
2. Avdelningsansvariga kommer att se till att uppföljning sker och har med anteckningar till nästa avdelningsmöte.

Beskrivning av regler/rutiner och risker

1. I hallen upplever vi att en del av våra barn bara springer runt och gör en massa andra saker än att klä på sig. Det gör att de barn som kan och vill klä på sig tappar koncentrationen och börjar springa runt de med.

2. Mellanmålet är just nu ett stressmoment tycker vi. Barnen försöker överösta varandra och skriker ut vad de vill ha. Vi upplever att de lugna barn inte vågar ta för sig för de hörs inte på grund av de skrikande barnen. Vi har bara haft mellanmålet stående på vagnen och pedagoger har stått och delat ut mellanmålet.

Förebyggande åtgärder

1. Vi delar upp barnen i mindre grupper ute i hallen och på avdelningen, detta för att skapa ett större lugn för att klä på sig. Vi tror också att koncentrationen skulle öka och barnen vill börja klä på sig själva och upptäcka att jag kan själv vilket också stärker deras självförtroende.

2. Vi ska börja med att ha mellanmålet på två bord och sitta ner tillsammans och äta i lugn och ro.

Uppföljning

- Var det en bra ide? Hur fungerar det?
- Blev det som vi tänkt? Kommer vi att fortsätta med detta?

När följer ni upp?

Vi kommer att följa upp detta redan efter en till två veckor på nästa avdelningsmöte där vi träffas alla pedagoger samtidigt.

Vem ansvarar för uppföljningen?

Det blir den avdelningsansvariga som har hela ansvaret och skriver anteckningar och tar med till mötet.

Avdelning Stor, januari 2016

Främjande arbete

Väljartavlan.

Barnen ges möjlighet till att välja rum och aktivitet utifrån egna önskemål

Vi är medvetna om och att arbeta med att ge alla barn talutrymme i olika situationer. Vi ser till att lyfta fram och uppmuntra de lite blygare och tystare barnen.

"Forumteater". Ta upp olika scenarior som kan upplevas diskriminerande. Till exempel *hur* vi pratar med varandra och skillnaden som upplevs med t ex "hårt/mjukt" tonfall. Eller en teater som gestaltar när någon inte får vara med. Vi frågar/diskuterar med barnen om förslag hur "pjäsen" kan sluta på ett bättre sätt.

Belyser olika familjebildningar. Vi pratar med barnen om att familjer kan se olika ut. Vi är medvetna om att i våra egna "pjäser/sagor" tillföra andra berättelser än den heteronormativa.

Problematiserar "stereotyper". Vi ifrågasätter när vi hör barnen prata om "tjej- och killfärger" eller andra exempel på "isärhållning". Pratar med barnen om att det är olika beroende på olika människor och inte beroende på kön.

Val av litteratur. Vi vill att barnen ska få ta del av litteratur som överskrider "stereotyperna" och är medvetet normkritiska. Vi har just nu på avdelningen flera exempel på bra normkritisk litteratur. Vi har introducerat ordet "hen" och vi säger hen/den/hon/han medvetet och inte bara slentrianmässigt, som det ofta blir och står i böcker, han.

Vi ifrågasätter vår inommiljö för att berika lek och skapande: T ex, efter vilka "koder" placerar vi materialet i de olika rummen? (Dockor kan ju t ex vara en ingång till ett bygge i byggrummet.) Vilken etnicitets-norm utgår vi från, dels i lekmaterialet, dels i skapandematerialet? Hur kan vi synliggöra olika kulturer?

Kartläggning

Beskrivning av platser/lokaler och risker

Arenan

Riskerna: Fysiska handlingar mot varandra. Miljön uppmuntrar till snabba fysiska lekar med högt tempo och därmed blir konsekvenserna diverse konflikter.

Biblioteket

Riskerna: Eftersom det finns en dörr till biblioteket, som barnen gärna vill stänga, har vi märkt att det kan bli lekar som kan upplevas diskriminerande, t ex att leka doktor, eller att de äldre kan bestämma för mycket över de yngre.

Gården

Riskerna: Om vi inte har överblick över gården finns risk att det kan förekomma fysisk och psykisk kränkande behandling, t ex att någon blir retad eller slagen. Gården är inte lika strukturerad som innemiljön vilket gör att många barn ibland samlas i grupper. Ibland kan det då vara svårt för barnen att hantera en osämja eller en konflikt eller om de inte är överens om något. Det kan leda till fysiska slag eller arga ord.

Förebyggande åtgärder

Genom att placera ut oss i de olika rummen på avdelningarna och på gården försöker vi skapa bra förutsättningar för att stoppa/avleda kränkande behandling, vara "ett steg före". Då kan vi i stunden få syn på vad som händer och kan stoppa och få leken/aktiviteten på ett nytt spår så den kan fortsätta. På gården organiserar vi också regelbundet olika grupplekar med pedagog. Vi uppmuntrar också barnen att hämta en vuxen om det är en situation de ser eller som de själva behöver hjälp med. Vår tanke är också att vårt främjande arbete ska spegla av sig i barnens egna handlingar.

Uppföljning

När följer ni upp?

Vi följer upp dels i vårt dagliga arbete, dels på avdelningsmöten/APT, genom att diskutera vad våra åtgärder har resulterat i och om det är något vi ytterligare behöver förbättra. För att utveckla vårt främjande arbete tar vi del av handledningsmaterial inom likabehandlingsarbete på förskolan. Det kan innebära att t ex göra nya lekar med barnen.

Vem ansvarar för uppföljningen?

Avdelningsansvarig ser till att detta görs.

Beskrivning av regler/rutiner och risker

"Övergångar" kan vara ett riskområde (djungelns lag) att exempelvis de äldre barnen kan knuffa undan de yngre. Vi strävar efter att det alltid ska vara en pedagog med i dessa situationer. En pedagog som är med i själva förflyttandet och en pedagog som tar emot barnen i den nya aktiviteten. T ex från hallen till badrummet och in till samlingen.

När vi går i led på utflykter bestämmer vi pedagoger (ofta genom en lek) vem som håller i vem och vem som går först. Det gör vi för att blanda barnen och öka gruppkänslan och barnen kan känna sig trygga i att alla har någon att hålla i handen och ingen ska känna sig bortvald.

Förebyggande åtgärder

Att som pedagog dels vara "ett steg före", dels följa barngruppen vid övergångar. Eller göra den så trygg som möjligt, t ex. att barnen får gå en och en och inte alla samtidigt.

Vi pedagoger organiserar ledet och hur vi går när vi går iväg från gården.

Uppföljning

När följer ni upp?

Vi följer upp dels i vårt dagliga arbete, dels på avdelningsmöten/APT genom att diskutera vad våra åtgärder har resulterat i och om det är något vi ytterligare behöver förbättra.

Vem ansvarar för uppföljningen?

Avdelningsansvarig ser till att detta görs.

Incidentrapport

Vilken typ av händelser, stämningar och förhållningssätt är det som en rapport ska fånga upp? Dels handlar det om enstaka allvarligare händelser som kräver mer ingripande åtgärder än enbart tillsägelser eller ett kortare samtal för att reda upp situationen. Generellt sett gäller det till exempel sådana situationen där personalen bestämmer sig för att ringa barnets föräldrar.

När, datum och tidpunkt

Var, plats

Vilka, barn och pedagoger, annan

Vad, beskriv händelsen/situationen

Orsak

Åtgärd/resultat av åtgärd

Berörda föräldrar/personal informerade, när och av vem

Platssamordnare/ledning informerad, datum och signatur

Övrigt

Bilaga 2

Samtal med föräldrar

Vilka deltar vid samtalet?

Hur ser föräldrarna/personalen på situationen?

Hur kan vi gemensamt förbättra situationen?

Vad ansvarar föräldrarna/personalen för?

Vad kan personalen/ledningen hjälpa till med?

Underskrifter:
Vårdnadshavare

Personal
